

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

POLITIKA I GOSPODARSTVO

DRŽAVNA MATURA

šk. god. 2024./2025.

PIG.60.HR.R.K1.24

61560

Politika i gospodarstvo

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Kojim su nazivom građani u antičkoj Grčkoj imenovali sve poslove kojima su uređivali zajednički život?

- A. *polis*
- B. *politeia*
- C. *ta politika*
- D. *politike techne*

(1 bod)

2. Koja se od navedenih osnovnih funkcija političkih stranaka ostvaruje formiranjem parlamentarne većine nakon provedenih izbora?

- A. organizacija vlasti
- B. mobilizacija glasača
- C. politička socijalizacija građana
- D. integracija isključenih skupina u politički život

(1 bod)

3. Koja od navedenih teritorijalnih jedinica **ne može** imati status zasebne države u federativnoj državi?

- A. kanton
- B. općina
- C. pokrajina
- D. republika

(1 bod)

4. Na koji se od navedenih pojmova odnosi „javna stvar” u nazivu *republika*?

- A. na opće dobro
- B. na suverenitet
- C. na trodiobu vlasti
- D. na vladavinu naroda

(1 bod)

5. Koji je sud najviši u hijerarhiji sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj?

- A. Ustavni sud Republike Hrvatske
- B. Vrhovni sud Republike Hrvatske
- C. Visoki upravni sud Republike Hrvatske
- D. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

(1 bod)

6. Na parlamentarnim izborima u Republici Hrvatskoj svaki birač može dati samo jedan glas, nitko nema mogućnost dodatnoga glasovanja.

Koje je obilježje modernoga izbornog prava opisano u primjeru?

- A. opće
- B. tajno
- C. izravno
- D. jednako

(1 bod)

7. Koju odgovornost snosi zastupnik kada na izborima izgubi potporu birača zbog pravomoćne presude za korupciju?

- A. pravnu odgovornost
- B. moralnu odgovornost
- C. političku odgovornost
- D. kaznenu odgovornost

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

8. Građanka nudi novac državnomu namješteniku kako bi on utjecao na odluku javne vlasti. Kako se naziva oblik korupcije opisan u primjeru?

- A. nepotizam
- B. pronevjera
- C. podmićivanje
- D. sukob interesa

(1 bod)

9. Kojoj skupini čimbenika proizvodnje pripada novac?

- A. radu
- B. kapitalu
- C. poduzetništvu
- D. prirodnim resursima

(1 bod)

10. Koja su od navedenih dobara komplementarna?

- A. kava i čaj
- B. autobus i vlak
- C. hardver i softver
- D. klima-uređaj i ventilator

(1 bod)

11. U državi u kojoj postoje tržišne slobode pojavio se značajan problem zagađenja zraka iz industrijskih postrojenja. Država je odlučila intervenirati radi smanjenja negativnih utjecaja na okoliš strožim propisima o emisijama štetnih plinova.

Kako se naziva opisani oblik gospodarskoga sustava?

- A. tržišno gospodarstvo
- B. plansko gospodarstvo
- C. običajno gospodarstvo
- D. mješovito gospodarstvo

(1 bod)

- 12.** Poduzetnik ulazi u posao sklapanjem ugovora s poslovnom organizacijom koja mu ustupa na upotrebu ime tvrtke i uhodano poslovanje te podršku tijekom poslovanja. Zauzvrat poduzetnik plaća ugovorenu financijsku naknadu.

Kako se naziva opisani način ulaska u posao?

- A. kupnja franšize
- B. početak od nule
- C. nastavak obiteljskoga posla
- D. kupnja postojećega poslovanja

(1 bod)

- 13.** Uslijed epidemije ptičje gripe veliki broj uzgajivača perad obvezan je eutanazirati zaražene životinje. U državi samo jedan poslovni subjekt može na prihvatljiv način zbrinuti svu eutanaziranu perad.

Kako se naziva opisana tržišna struktura?

- A. duopol
- B. monopol
- C. duopson
- D. monopson

(1 bod)

- 14.** Vlada Republike Hrvatske je od 1. siječnja 2024. godine izmjenama poreza na dohodak ukinula prirez, a gradovima je prepustila da sami odrede kako će nadomjestiti te prihode.

Kojoj vrsti politike pripadaju mjere koje je provela Vlada Republike Hrvatske u opisanome primjeru?

- A. fiskalnoj
- B. vanjskoj
- C. socijalnoj
- D. monetarnoj

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

15. Koja od navedenih organizacija ima ulogu osiguravanja stabilnosti nacionalnih valuta i sigurnosti međunarodnih plaćanja?

- A. Svjetska banka
- B. Ujedinjeni narodi
- C. Međunarodni monetarni fond
- D. Svjetska trgovinska organizacija

(1 bod)

16. Koja je od navedenih aktivnosti usmjerena na postizanje ekoloških ciljeva u poljoprivrednoj proizvodnji i proizvodnji hrane u kontekstu održivoga razvoja?

- A. subvencioniranje velikih farmi kako bi se maksimizirao profit
- B. povećanje upotrebe pesticida kako bi se osigurali veći prinosi
- C. uzgoj genetski modificiranih biljaka zbog bolje otpornosti na bolesti i većih prinosa
- D. poticanje ekološkoga uzgoja kako bi se očuvala plodnost tla i smanjila potreba za kemikalijama

(1 bod)

17. Koje je od navedenih prava kolektivno?

- A. pravo na privatnost
- B. pravo na sklapanje braka
- C. pravo naroda na samoodređenje
- D. pravo na slobodu izbora zanimanja

(1 bod)

18. Djevojčici, pripadnici nacionalne manjine, uskraćeno je pravo upisa u redovan program obrazovanja.

Kojim se pojmom označavaju odnos i ponašanje prema osobi opisani u primjeru?

- A. *bullying*
- B. stereotip
- C. *mobbing*
- D. diskriminacija

(1 bod)

19. Nakon provedenih izbora dvije su se političke stranke udružile kako bi u parlamentu ostvarile većinu koja im omogućuje formiranje vlade i provedbu politike.

Kako se naziva privremeni savez dviju političkih stranaka opisan u primjeru?

- A. unija
- B. koalicija
- C. konsenzus
- D. kohabitacija

(1 bod)

20. Koja od državnih institucija prema Ustavu Republike Hrvatske ima ovlasti odlučivanja o promjeni granica Republike Hrvatske?

- A. Hrvatski sabor
- B. Predsjednik Republike Hrvatske
- C. Ustavni sud Republike Hrvatske
- D. Vrhovni sud Republike Hrvatske

(1 bod)

21. Pojedini političari sumnjaju da je predsjednik Republike Hrvatske svojim ponašanjem prekršio ustavne ovlasti te službeno traže razrješenje predsjednika Republike Hrvatske s dužnosti.

Koja od navedenih državnih institucija ima ovlast odlučiti o odgovornosti predsjednika iz opisanoga primjera?

- A. Hrvatski sabor
- B. Državno izborno povjerenstvo
- C. Ustavni sud Republike Hrvatske
- D. Vrhovni sud Republike Hrvatske

(1 bod)

22. Koja državna institucija u svojoj strukturi ima specijalizirane odbore radi uspješnijega djelovanja poput Odbora za europske poslove, Odbora za pravosuđe i Odbora za ravnopravnost spolova?

- A. Hrvatski sabor
- B. Pučki pravobranitelj
- C. Ustavni sud Republike Hrvatske
- D. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

23. Kako se naziva institucija Europske unije čiji su članovi ministri država članica Europske unije?

- A. Odbor regija
- B. Europska komisija
- C. Europski parlament
- D. Vijeće Europske unije

(1 bod)

24. Vlada Republike Hrvatske predlaže uvođenje poreza na nekretnine zbog čega građani iskazuju nezadovoljstvo kroz organizirano okupljanje na glavnome gradskom trgu. Kako se naziva oblik građanskoga aktivizma opisan u primjeru?

- A. lobiranje
- B. bojkotiranje
- C. volontiranje
- D. prosvjedovanje

(1 bod)

25. Koji je od navedenih oblika upravljanja resursima karakterističan za mješovito gospodarstvo?

- A. Država u svojem vlasništvu ima sve proizvodne čimbenike.
- B. Država osigurava subvencije građanima za ugradnju solarnih panela.
- C. Država određuje koliki se broj malih i srednjih poduzeća smije osnovati.
- D. Država poduzetnicima određuje što moraju proizvoditi i u kojim količinama.

(1 bod)

II. Zadaci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

26. Kako se naziva političko djelovanje političkih struktura koje, obećavajući teško ostvarive popularne ciljeve, podilaze širokim narodnim masama prikazujući se kao najbolja opcija protiv vladajućih elita?

(1 bod)

27. Hrvatski sabor je raspušten, a političke stranke započele su predizbornu kampanju i pripremaju se za parlamentarne izbore.

U kojemu se krajnjem roku, prema Ustavu Republike Hrvatske, od raspuštanja Hrvatskoga sabora moraju održati parlamentarni izbori u opisanome primjeru?

(1 bod)

28. Kako se naziva oblik države u kojoj regionalne jedinice nemaju vlastite zakonodavne ovlasti zbog centralizirane jedinstvene uprave za cijelo državno područje?

(1 bod)

29. Predsjednik republike donio je uredbu o subvencioniranju ekološke poljoprivredne proizvodnje koju su mnogi zloupotrijebili. U parlamentu se vodi rasprava o počinjenoj gospodarskoj šteti, ali prema ustavu ni predsjednik ni vlada nisu odgovorni parlamentu.

Kako se naziva vrsta demokratskoga političkog sustava iz opisanoga primjera?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

30. Koji izbori u Republici Hrvatskoj, osim lokalnih izbora i izbora za Europski parlament, omogućuju biračima preferencijalno glasovanje?

(1 bod)

31. Kojim se pojmom označavaju aktivnosti političkih stranaka koje se provode uoči izbora radi mobilizacije birača poput organiziranja javnih tribina i predstavljanja svojih programa?

(1 bod)

32. Kojim se pojmom označava obilježje država u kojima se pravosuđe prema svima jednako odnosi postupajući prema zakonu?

(1 bod)

33. Na tržištu limuna kupci su spremni platiti kilogram limuna dva eura, a prodavatelji su spremni prodati kilogram limuna po istoj cijeni.
Kojim se pojmom označava cijena limuna u opisanoj situaciji?

(1 bod)

34. Kako se naziva ekonomski zakon koji objašnjava nemogućnost proizvodnje dovoljne potraživane količine jaja uslijed epidemije ptičje gripe?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

- 35.** Koji ekonomski zakon objašnjava utjecaj ponuđene i potraživane količine dobara na cijene dobara na tržištu u uvjetima potpune konkurencije?

(1 bod)

- 36.** Kako se naziva kombinacija ključnih marketinških elemenata (proizvoda, cijene, plasmana i promocije) koje poduzetnici koriste radi ostvarivanja željene razine prodaje i profita?

(1 bod)

- 37.** Koji je naziv financijske institucije u Republici Hrvatskoj koja propisuje obvezne pričuve poslovnih banaka?

(1 bod)

- 38.** Kojim se pojmom označava gospodarski razvoj u kojemu se prirodni resursi koriste na način da omogućuju zadovoljavanje potreba sadašnje generacije, a da se pritom ne ugrožava razvoj budućih generacija?

(1 bod)

- 39.** Udruga koja se bavi zaštitom prava pacijenata daje medijima priopćenje da pacijenti prijavljuju nemogućnost pristupa zdravstvenoj zaštiti zbog dugih lista čekanja na dijagnostičke pretrage te da im se zbog toga krše ljudska prava.
Kojoj generaciji ljudskih prava pripada pravo pacijenata opisano u primjeru?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

40. Koja je institucija državne vlasti prema Ustavu Republike Hrvatske vrhovni zapovjednik oružanih snaga Republike Hrvatske?

(1 bod)

41. Kojoj grani vlasti prema načelu trodiobe vlasti u Republici Hrvatskoj pripadaju Vlada Republike Hrvatske i Predsjednik Republike Hrvatske?

(1 bod)

42. Koja institucija državne vlasti prema Ustavu Republike Hrvatske nakon parlamentarnih izbora imenuje mandatar za sastavljanje Vlade Republike Hrvatske?

(1 bod)

43. Koja institucija državne vlasti, osim Vlade Republike Hrvatske, ima ovlasti prema Ustavu Republike Hrvatske, a na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, sklapati međunarodne ugovore koji ne podliježu potvrđivanju Hrvatskoga sabora?

(1 bod)

44. U Republici Hrvatskoj stupio je na snagu novi Zakon o zaštiti okoliša. Koja institucija državne vlasti donosi uredbe za izvršenje toga zakona?

(1 bod)

- 45.** Visoki kazneni sud donio je presudu kojom se utvrđuje krivica optuženika i izrekao je zatvorsku kaznu ispod zatvorskoga minimuma za počinjeni zločin.

Koja institucija državne vlasti može na temelju žalbe preinačiti izrečenu kaznu iz opisanoga primjera?

(1 bod)

- 46.** Kako se naziva područje zemalja Europske unije kojemu od 1. siječnja 2023. godine pripada Republika Hrvatska, a koje koristi euro kao zajedničku valutu?

(1 bod)

- 47.** Gospodarske promjene Republike Hrvatske tijekom 1990.-ih godina uključivale su prijelaz iz planskoga sustava u tržišno gospodarstvo. Ključni elementi gospodarskih promjena toga doba bili su pretvorba i privatizacija imovine.

Kako se naziva proces gospodarskih i političkih promjena iz opisanoga primjera?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

III. Zadatci produženoga odgovora

U sljedećim zadacima pažljivo pročitajte polazni sadržaj i odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak. Odgovor upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Točan odgovor donosi jedan ili dva boda.

48. Pažljivo pročitajte tekst.

Domaći su mediji prenijeli da je u presudi zaključeno kako je počinitelj bio ubrojiv, postupao je s izravnom namjerom znajući da će inkriminiranim postupanjem državnoj tvrtki u Republici Hrvatskoj prouzročiti štetu, a svojemu trgovačkom društvu pribaviti protupravnu imovinsku korist. Utvrđeno je da je bio svjestan zabranjenosti takvoga postupanja, a nije postojao niti jedan ispričavajući razlog.

Osoba je prema toj presudi osuđena na zatvor zbog izvlačenja novca iz državne tvrtke na način da je kao predsjednik uprave tvrtke dogovarao poslove kojima je tvrtka izgubila novac, a koji je potom prebačen u tvrtku koju je isti osnovao s partnerom.

Prilagođeno prema: <https://novac.jutarnji.hr>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

Koje je pravosudno tijelo prema Ustavu Republike Hrvatske dužno postupati protiv počinitelja kažnjivoga djela opisanoga u polaznome tekstu?

Opišite ulogu medija pri otkrivanju pronevjera i sukoba interesa kao u situaciji opisanoj u primjeru.
